

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

זאת חנוכה, ה'תשל"ה

חלק א – יוצא לאור לש"פ ויגש, זי טבת, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

מרת חנה לאה ע"ה ברוק

בת הרה"ת ר' שמעון ע"ה

נפטרה זי טבת, ה'תשע"א

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות יוצאי חלציי

הרה"ת ר' יוחנן וזוגתו מרת בתני' פערל

בנותיהם ובנם חי' מושקא, שלום דובער, רבקה,

יוכבד וחנה לאה שיחיו ברוק

הרה"ת ר' חיים שאול וזוגתו מרת חוה ריסא

בנותיהם ובנם שושנה יעל, חי' מרים, זישא,

מנחם מענדל וחנה לאה שיחיו ברוק

הרה"ת ר' יעקב יוסף וזוגתו מרת רבקה

בנותיהם חי' מושקא, חנה לאה ואסתר שיחיו ברוק

מרת מרים רחל ובעלה הרה"ת ר' אברהם

בניהם ובנותיהם אליהו חנני', חנה לאה,

אסתר, מסעודא חוה ומנחם מענדל שיחיו באנון

מרת חי' מושקא ובעלה הרה"ת ר' חנוך העניך

בנותיהם ובניהם חנה לאה, יוסף יצחק, שמעון ומירל שיחיו דייטש

ב

בי"ה, יז' מ"ח תשי"ז

ברוקלין

האברך מרדכי שי

האברך מאיר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מ"א מ"ח, — בו כותבים ע"ד עסקנותם בהפצת ספרי קה"ת ובשיתוף פעולה ובהתאמה עם העוסקים בהנ"ל, ונעם לי לקרות המלות האחרונות, כי על ידי שיתוף פעולה בודאי שתהי הצלחה בהפצה, וביגיעה המתאימה, גם הצלחה מופלגה, והרי גם הפצת הספרים הוא חלק, וחלק חשוב, מהעבודה הקדושה דהפצת המעינות חוצה. ותקותי כנ"ל שיעמדו בקישורים הדוקים עם הרה"ח נו"נ עוסק בצ"צ מוה"י אברהם שי פריז, וימלאו כהוראתו בכל הענין הכי נעלה זה.

ויה"ר שיקוים בכל המתעסקים בזה היעוד — וצדקה תרומם גוי וכפירוש רבנו הזקן בזה (תורה אור בתחלתו).

בברכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור.

ב

מהעסקה.

האברך מרדכי . . האברך מאיר: גולדברג / ערנטריי, ירושת"ו. אגרות נוספות אליהם: להאברך מרדכי גולדברג — אג"ק ח"ב אגרת ח'תקלב; להאברך מאיר ערנטריי — אג"ק ח"כ אגרת ז'תשכב.

שיעמדו בקישורים הדוקים עם . . מוה"י אברהם שי פריז: שנתמנה ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע "להיות בא כחו של ה"מרכז לעניני חנוך" בארץ הקדושה תבנה ותכונן בענינים של חזק התורה והיהדות בכלל והפצת הספרים שבהוצאת המל"ח — מרכז לעניני חנוך — וקה"ת בפרט" (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"י אגרת ג'תעח — ע' קסו).
היעוד — וצדקה תרומם גוי: משלי יד, לד.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויגש, ז' טבת הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות יום ב' פ' ויגש, מוצאי זאת חנוכה, ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הבעל"ט).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

זאת חנוכה, ה'תשפ"ב,
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

ב"ה. כ' תמוז תשי"ד
ברוקלין

הרבנית מרת פייגא תחי

ברכה ושלוש!

נהייתי לקבל המלים אחדים ממנה והספר אמרי שפר מבעלה –
תבדלח"ט – הרה"ג והרה"ח נוי"נ בעל פעולות כו' מוה"ר אהרן משה ע"ה.
ובתקוה כי תשלח להספרי שלי גם יתר הספרים מבעלה שנדפסו. גם מענין
לדעת אם מבין הספרים והכתבים שנשארו ממנו אפשר ישנם כאלו שאינם
בספרי שלי, ובאופן כזה שאפשר להחליפם על ספרים אחרים ובפרט אם נשארו
כתבי חסידות שלא נדפסו ונתפרסמו.

והשי"ת יתן לה אריכות ימים ושנים טובות ותוכל לעשות בעד יהדות
מתוך בריאות הנכונה.

בברכה.

הרבנית מרת פייגא: קיסלוב, תל אביב.

והספר אמרי שפר: דרשות, נאומים והספדים – תל אביב, תשי"ב. – ספר זה, יצויין, נדפס
בהשתדלות ישיבת תומכי תמימים בלוד (ראה כתב ההתחייבות שבין הנמענת לבין הנהלת
הישיבה – "ימי תמימים" כרך ב ע' 37 ואילך) תמורת זה שהנמענת העמידה ומסרה לרשות
הישיבה את "ספרי העיזבון של בעלה המנוח" ע"ה. כן התחייבה הישיבה תמורת הנ"ל (בין
שאר ההתחייבויות המפורטות שם) לחלק ולמכור את ספרו הראשון של בעלה ע"ה – שו"ת
"משברי ים" (חאברין, תרפ"ו) – כשהכנסותיו קודש להדפסת ספר זה.

מבעלה .. מוה"ר אהרן משה ע"ה: קיסלוב, המכונה "דער וועטקער עילוי". בין השנים
תר"ס-תרע"ג כיהן כרב בעיר באָריסְאָו, ולאח"כ – בהשפעת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע
(ראה מבוא לספר "אמרי שפר" הנ"ל; "רשימות דברים" (חיתריק) ע' 321 ואילך) – נסע
לחאברין שבסין, שם כיהן כרב הקהלה (ומאוחר יותר גם כרב הכולל של כל הקהילות שבמזרח
הרחוק) בין השנים עדר"ת-ש"ט, עד לפטירתו. אגרות אליו – אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ט
אגרת ר"ח (ע' רצו), ובהנסמן בהערות שם. וראה גם שם ח"ג אגרת ד'תתטו (ע' שכט); תולדות
חב"ד בארצות הברית ע' שכב.

בס"ד. שיחת יום ב' ב' ויגש, מוצאי זאת חנוכה, ה'תשל"ה.

בלתי מוגה

א. לאחרי כל דבר שתלוי בזמן, ואח"כ מסתיים הזמן, וצריך
להמתין משך זמן עד שיבוא עוד הפעם – החל משבת ש"מקדשא
וקיימא", שזהו זמן שחלוק למעליותא מהזמן שלפניו (ערב שבת)
ומהזמן שלאחריו (מוצאי שבת), ועד"ז מועדים וימים טובים, כולל גם
ימי חנוכה, שהם ענינים שבאים מזמן לזמן – הרי בטבע בני אדם (מצד
הבריאה) שסיום הזמן צריך לעורר געגועים לענין שחולף עם זמן זה.

ומובן שענין ה"געגועים" אינו כדי לצער ח"ו יהודי, שיתגעגע
לדבר ללא כל תועלת (שהרי לכאורה לא ימהרו ה"געגועים" את חזרתו
של זמן זה מוקדם יותר), אלא יש גם תועלת בענין הגעגועים מיד בזמנו
– כיון שזה מורה שנשאר אצלו רושם מהענין שפעל עליו השבת או
היו"ט, כולל גם חנוכה (כפי שמצינו שגם פורים וחנוכה נקראים בכ"מ
בשם "יום טוב"²), ועד כדי כך, שזה פועל עליו שיוכל לעשות ענינים
שהם מעין זה.

– בודאי לא שייך שידליק נרות חנוכה לאחרי סיום חנוכה, כשם
שלא שייך לערוך קידוש, או לקיים מצות כבוד ועונג שבת, לאחרי סיום
השבת; אבל שייך שמצד הגעגועים ומצד היוקר שמרגיש בענין זה, יעשה
ענינים שהם מעין זה.

ובכללות – הרי זה מ"ש בגמרא³ על הפסוק "ציון הוא דורש
אין לה", "מכלל דבעי דרישה", והרי אין זו סתם "דרישה" שנשארת
במחשבה בעלמא, אלא באופן שפועלת התעוררות שיומשך ממחשבה
לדיבור, ועד – אם רק יש אפשרות – גם במעשה.

ב. דוגמא לדבר – במנהגי ודיני ישראל:

נוסף על כללות הענין שבשבתות וימים טובים צ"ל הוספה מחול

(1) ביצה יז, א. מכתב זאת חנוכה שנה זו (אג"ק ח"ל ע' ע)
(2) ראה שבת כא, ב (וראה לקו"ש ח"י ע' בהערה ד"ה יו"ט. וש"נ.
(3) ר"ה ל, א. וש"נ.
(4) ירמ"י ל, יז.
189 הערה 8) – בנוגע לפורים. וראה גם

על הקודש⁵ (אם מדאורייתא או לדעת כמה — מדרבנן⁶), מצינו בהנהגת שמאי הזקן, שמיום ראשון — "מצא בהמה נאה אומר זו לשבת"⁷; וכללות הציווי "זכור את יום השבת"⁸, כפי שמבאר הרמב"ן⁹ שקאי על כל ימות השבוע. ומזה יכולים ללמוד גם בנוגע לשאר המועדים, ובכלל ענינים הקשורים עם זמנים מסויימים.

וענין בולט יותר — המבואר בארוכה בשו"ע¹⁰ שבמוצאי שבת עורכים סעודת מלוה-מלכה, והיינו, שלאחרי שבת עומדים במעמד ומצב שיש ענינים של פעולה ועבודה שתוכנם ללוות את השבת (אע"פ שסעודת מלוה-מלכה מסתיימת במשך הלילה, או עד חצות לילה¹¹ וכיו"ב), שזה מורה על ענין הגעגועים, ועד שמתבטא בענין של עשי' בפועל.

ועד"ז בנוגע ליו"ט — ישנו הענין של "אסרו חג"¹².

ועד"ז בנוגע לפורים — שסעודת פורים צריכה להיות לאחרי חצות היום (לאחרי מנחה¹³), ומנהג ישראל (תורה הוא¹⁴) — כפי שנוהג כמעט כל אחד מישראל — שממשיכים את הסעודה בלילה שלאחרי פורים¹⁵.

וכך נוהגים לא רק ב"ערי הפרזות" (שבהם אפשר לפרש את ביטוי הגעגועים שבהמשך הסעודה בלילה שזהו בהתאם לכך שגם בשושן פורים אין אומרים בו תחנון¹⁶ (ועוד ענינים כיו"ב¹⁷), בגלל ההמשך לפורים), אלא גם בערים מוקפות חומה, שבהם חוגגים פורים בחמשה עשר באדר, ממשיכים סעודת פורים בלילה שלאח"ז.

ג. עפ"ז נמצא דבר מוזר — שבחנוכה לא מצינו כלל ענין זה; לא הענין של אסרו חג, ולא ענין של המשך סעודה וכיו"ב. וא"כ, כיצד

-
- (5) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרס"א ס"ד. (14) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. (6) ראה בהנסמן בלקו"ש ח"ט ריש ע' 58. שם סוסק"פ. סת"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. (7) ביצה טז, א. וראה שו"ע אדה"ז שם סרמ"ב ס"י. וש"נ. (15) ראה רמ"א או"ח שם. וראה גם תו"מ (8) יתרו כ, ח. חנ"ב ע' 167. וש"נ. (9) עה"פ. (16) לבוש שם סוסתרצ"ו. קיצושו"ע סקמ"ג ס"ט. (10) ראה שו"ע אדה"ז שם רס"ש. וש"נ. (11) ראה שערי תשובה או"ח שם. (17) ראה גם נטעי גבריאל (להר"ג צינער) הלי' פורים פע"ט. וש"נ. (12) ראה שו"ע אדה"ז שם סתכ"ט ס"ד. (13) ראה רמ"א סתרצ"ה ס"ב.

נפשם כו', עם היותם "חלשים" ו"מעטים" כו', ככל אריכות הדברים שמוסבר בנוסח "ועל הנסים" — אירע נס שאף ש"לא הי' בו אלא להדליק יום אחד, "הדליקו ממנו שמונה ימים", ובגלל זה קובעים מצוה לכל בני" לכל הדורות!

ח. הביאור בזה — לאחרי הקדמת השקו"ט בנוגע לנס חנוכה אם ניתוסף בכמות השמן (שהפך או הנרות נשארו מלאים שמן), שעפ"ז יוקשה שזהו שמן של נס⁵², ולא "שמן זית", וצריך לתרץ ש"שמן זית פירושו שיש בו כל התכונות של שמן זית⁵³, או שניתוסף באיכות כח דליקת השמן (שבכל יום כלה רק שמינית השמן), שעפ"ז יוקשה שהנרות לא היו מלאים — שהחידוש בנס חנוכה (שלא הי' דוגמתו בנרות שרה ורבקה) הי' באופן של שני הפכים בבת אחת, שהשמן, שתכונתו שכלה באש, לא כלה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁵⁴ בלקו"ש חט"ו ע' 183 ואילך.

ט. וע"פ האמור לעיל (ס"ג) שע"י לימוד התורה נעשה הענין ד"נשלמה פרים שפתינו",

כמו בלימוד עניני חנוכה בבואנו מימי חנוכה, וכן בלימוד בענינים הקשורים עם תורת הקרבנות ועם בנין ביהמ"ק, שנעשה "כאילו הקריב עולה" (בכ"ף הדמיון), ועד שזהו אופן הקרבת העולה עד שיבנה ביהמ"ק, וכן בלימוד הלכות מלכים להרמב"ם עד לסיומם בהלכות משיח צדקנו,

הנה יה"ר שמהענין ד"נשלמה פרים שפתינו" — יומשך בפועל ממש, שהמלך מבית דוד שהוגה בתורה כדוד אביו כו', יכוף כל ישראל ללכת בדרכה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה' וינצח, ויבנה בית המקדש במקומו, ויקבץ נדחי ישראל⁵⁵, ובקרוב ממש.

* * *

י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה נר חנוכה מצוותה משתשקע החמה.

* * *

-
- (52) ראה גם תו"מ חע"א ע' 15. וש"נ. (53) וכמו בענין "חטין שירדו בעבים", להפי' (שאין הכוונה שה"עבים" "בלעו ספינה מלאה חטין", אלא) "שע"י נט ירדו בעבים" (מנחות טט, ב ובפרש"י ותוס') — שאע"פ שזהו ענין נסי, נקראים בשם "חטין", בגלל שיש להם את כל התכונות של חטים (ולא של שעורים כו'). (54) בשילוב שיחת י"ב תמוז תשכ"ו. (55) רמב"ם הלי' מלכים ספי"א.

ישנה גם המציאות ש"הרואה נר של חנוכה צריך לברך"⁴⁸, ובכל אופן, הדיוק בנרות חנוכה הוא שצריך דוקא להאיר, שלכן, אם לא נמצאים בני-הבית, כך, שאין מי שלגביו יהי "פרסומי ניסא", אזי מתעוררת שאלה על כל ענין ההדלקה אפילו בזמנו⁴⁹.

ז. הענין בנגלה — בנוגע לכללות הענין דחנוכה שנקבע לדורות על הפלא דנס פך השמן, ש"לא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים"⁴⁵, שלכאורה יש בו קושיא עצומה ("א שטורעמדיקע קשיא"):

מהי גודל הפלאת הנס דפך השמן — בה בשעה שכבר הי' לעולמים ענין כזה אצל שרה (וחזר אח"כ אצל רבקה), ש"הי' נר דלוק מערב שבת לערב שבת"⁵⁰,

— כלומר: כמות השמן שניתנה בנר היתה במדה הדרושה לשיעור זמן הדלקת נרות שבת, ואצל אחרים הי' הנר דולק במשך זמן זה בלבד, אלא שמצד זכותה וצדקתה של שרה, הי' הנר דולק מערב שבת לערב שבת (כשם שהי' "ענן קשור על האוהל" (להורות על השראת השכינה), "וברכה מצוי' בעיסה"⁵⁰).

החילוק ביניהם אינו אלא שהנר שהי' דולק מערב שבת לערב שבת, הדליקה שרה רק פעם אחת, בערב שבת (שהרי אין מקום לומר שחזרה והדליקה נרות שבת ביום ראשון, יום שני או יום שלישי, כי אם בערב שבת), ואילו במנורת ביהמ"ק, הנה בסיומו של כל יום כבו הנרות, והיו צריכים להיטיב ולדשן ולהדליק עוה"פ, ובאופן שהיו בטוחים שהשמן יספיק לשמונה ימים, שלכן חילקו את השמן מלכתחילה לשמונה חלקים, ובכל יום נתנו רק חלק א' משמונה; אבל בנוגע לכח השמן שדלק כמה ימים, אין חילוק ביניהם —

והרי ענין זה הי' לא בביהמ"ק, וקודם מ"ת, ואעפ"כ לא עושים מזה "פאראד"...

וא"כ, מהו גודל הפלא וה"שטורעם" בכך ש"בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול" — כפי שהפירוש בזה, אם "כהן גדול" קאי על יוחנן או על מתתיהו⁵¹, אבל עכ"פ שניהם היו צדיקים גדולים ביותר, שמסרו

48) שם, א. וש"נ. וראה תוד"ה הרואה — סוכה מו, סע"א.
 49) ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך חנוכה ס"ח (ע' שיא). וש"נ.
 50) ב"ר פ"ס, טז. הובא בפרש"י עה"ת חיי שרה כד, טז.
 51) ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך חנוכה ס"ג (ריש ע' שס). וש"נ.

יכולים "להמשיך" את חנוכה בזמן שלאחריו? — והרי אין ענין לחדש ענינים ומנהגים חדשים וכו', בשעה שאין על זה מקור.

אך יש בזה ענין הכי פשוט — "ונשלמה פרים שפתינו"¹⁸:

תורה — יש בה הכח שלמעלה מזמן ומקום, וביחד עם זה, יכולה התורה להיות תחליף לענינים הקשורים עם זמן ומקום, כמו שנעשו בזמנם ובמקומם.

ולכל לראש "ונשלמה פרים שפתינו" בפשטות — בענין הקרבנות — ש"כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה" (כפי שמביא רבינו הזקן בשו"ע¹⁹): לימוד ענין התורה, כולל הלכות עולה, הוא למעלה מזמן ומקום, שלכן יכולם ללומדם גם ישראל, בלילה ובחוץ לארץ וכו' וכו'²⁰; ולימוד זה פועל בזמן ומקום — שנחשב "כאילו הקריב עולה".

וכדאיאת במדרשי חז"ל²¹ ש"כשפירש הקב"ה הקרבנות, אמר משה (בצער), רבוננו של עולם, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם (לאחרי חורבן ביהמ"ק) מה יעשו, אמר לו, יעסקו בתורה ואני מוחל להם וכו'".

וזהו "ונשלמה פרים גו'" — שתשלום ושלימות ענין הקרבנות, שצ"ל בזמן ומקום דוקא, נעשה ע"י לימוד הלכות עולה.

ד. ועפ"ז מובן גם בנוגע למי שיש לו געגועים לחנוכה:

ובהקדמה — שעכ"פ בשכל מבין כל אחד שצריך להתגעגע לחנוכה, שהרי הכל מודים שחנוכה הו"ע טוב ונעלה כו', והא ראי', שבליילה הראשון ברוך בשם ומלכות "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", עם כל ה"שטורעם" שבברכת שהחיינו.

ומובן, שאין פירוש הדברים שהשמחה היא רק בלילה הראשון, ולאח"ז כבר אינו שמח — שהרי הדין הוא²² שאם לא ברוך שהחיינו ביום הראשון, אזי מברך ביום שלאח"ז, עד ליום השמיני. אלא שאין זה באופן שבכל יום ויום נעשית אצלו שמחה חדשה שיצטרך לברך ברכת שהחיינו בפ"ע, אבל בודאי שהשמחה "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" דחנוכה היא בכל שמונת ימי חנוכה.

וכיון שכן, הרי אפילו התבוננות קלה פועלת בדרך ממילא

18) הושע יד, ג.
 19) שו"ע אדה"ז או"ח מהדר"ת סוס"א.
 20) ראה גם לקו"ת אחרי כו, סע"ד.
 21) במדבר יג, א. ובכ"מ.
 22) גם תענית כז, ב. וש"נ. ויק"ר פ"ז, ג.
 23) ראה טושו"ע או"ח רסתרע"ו.

שיתעורר בצמאון וגעגועים לחנוכה, ואם הגעגועים הם אמיתיים — הרי זה צריך לעורר ולפעול שתהי' אצלו השתדלות לעשות דבר שירוה וישביע את הגעגועים.

ועל זה אומרים לו, שהעצה היעוצה לכך שלא ישאר בתנועה של צמאון וגעגועים, עד כדי כך שבקושי יכול להתאפק עד שיבוא חנוכה שלאח"ז,

— כידוע הסיפור²³ אודות הרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב אודות גודל הצמאון להנחת תפילין לאחרי יו"ט, כיון שבמשך כמה זמן לא היתה לו מצוה זו —

עיי"ז שהתורה נותנת לו אפשרות טובה וגדולה יותר — שילמד בתורה ענין של חנוכה, שנחשב כאילו עשה עניני חנוכה ("כאילו הקריב כו'"), אזי ירוה וישביע את הגעגועים!

ה. ועאכ"כ ע"פ תורת הבעש"ט²⁴ ש"במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא", או כנוסח הב' "במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא", [כמדובר כמ"פ²⁵ שיש ענינים ש"פירש הבעש"ט", היינו, שהפיץ ופירסם והרעיש כו'. ועפ"ז מתרצים מ"ש רבינו הזקן²⁶ "כי הנה כתיב²⁷ "לעולם הוי' דברך נצב בשמים, ופי' הבעש"ט כו'", בה בשעה שפירוש זה נמצא כבר במדרש תהלים²⁸ — כיון שהבעש"ט פירש, הפיץ, והאיר זאת. ועד"ז בנדו"ד, כמדובר פעם בארוכה²⁹ שיש דין בגמרא בנוגע לעירובין³⁰, שאע"פ שהאדם שהניח את העירוב נמצא במקום אחד, והעירוב נמצא במקום שני, מודדים את התחום שלו מהמקום שבו נמצא העירוב שלו, כיון ששם נמצאת מחשבתו ורצונו],

שמזה מובן, שכאשר מחשבתו של אדם היא בענין דחנוכה, ועד לאופן שיש בלבו רגש של געגועים (או שמבין עכ"פ בהבנה והשגה שצריך להיות לו געגועים) — הרי טבע בני אדם (כפי שהטביע הקב"ה) שמשתדל שהענין שמונח בו מצד מחשבתו ורצונו, יומשך גם בפועל, ככל התלוי בו, וכאמור, שהמצוות הקשורים עם שמונת ימי חנוכה, אינו יכול לעשותם במוצאי חנוכה, אבל יש כמה ענינים שהם מעין זה ובדוגמת זה, ואב וראש לכולם — לימוד התורה בעניני חנוכה.

(23) ראה תו"מ חס"ב ריש ע' 89. וש"נ.
 (24) ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.
 (25) ראה גם תו"מ חס"ה ע' 46 הערה 139. וש"נ.
 (26) תניא שעיהוה"א בתחלתו.
 (27) תהלים קיט, פט.
 (28) עה"פ. וראה לקו"ת אחרי כה, ג.
 (29) ראה שיחת יום ב' דחה"ש תשל"ד.
 (30) ס"ט (תו"מ חע"ו ע' ...).
 (31) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סת"ח. וש"נ.
 (32) ראה תו"מ חס"ב ריש ע' 89. וש"נ.
 (33) ראה גם תו"מ חס"ה ע' 46 הערה 139. וש"נ.
 (34) תניא שעיהוה"א בתחלתו.
 (35) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סת"ח. וש"נ.

ו. ובהתאם לכך, הנה כאן המקום לדבר בעניני חנוכה, ענין בנגלה³¹ וענין בחסידות³².

ובהקדמה — שהתורה היא אמנם "תורה אחת"³³, אבל יש "נשמתא דאורייתא"³⁴ ו"גופא דאורייתא"³⁵, פנימיות התורה ונגלה דתורה. ובפרט בשייכות לענין דחנוכה, שקשור עם המנורה, שמקומה במקדש גופא הי' לא בעזרת הר הבית (ועאכ"כ לא מחוץ לעזרה), אלא דוקא בהיכל, שהוא החלק הפנימי שבמקדש; וענינה הו"ע האורה — "נר מצוה ותורה אור"³⁶, שהו"ע פנימי יותר מענין הלחם הקשור עם השולחן, שלכן, דוקא במנורה ("בדרום"³⁷) הי' הענין ש"עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל", עיי' "נר מערבי"³⁸, משא"כ בנוגע לשולחן ("בצפון"³⁷), הנה רק בשלשת הרגלים היו "מגביהין אותו לעולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסדורו, שנאמר³⁹ לשום לחם חום ביום הלקחו"⁴⁰.

ועאכ"כ ע"פ המבואר בקבלה וחסידות⁴¹, שענין השמן מורה על פנימיות התורה (והיינו, שנגלה דתורה נקראת (בגמרא ובמדרש⁴²) בשם "מים" ו"לחם", משא"כ שמן ויין קשורים עם עניני רזין דאורייתא, סודות התורה), והרי נס חנוכה — שיש בו שני ענינים: נס נצחון המלחמה (כפי שאומרים בנוסח "ועל הנסים"), ונס השמן שהי' במנורה — עיקרו הוא נס השמן (כמבואר בכמה אחרונים ובארוכה בדברי הרג"צ זבי"ד⁴³), וכלשון הרגיל במאמרי חסידות⁴⁴: "למה קבעו חז"ל ענין חנוכה בנרות", והיינו, שאע"פ שבחנוכה ישנו הענין ד"הלל והודאה"⁴⁵, הרי העיקר הוא הענין דפרסומי ניסא⁴⁶ שקשור עם ענין הנרות, ועד שהענין דהלל והודאה נעשה ע"י כל אחד (או באופן ש"שומע כעונה"⁴⁷), משא"כ בנוגע לנרות חנוכה

(31) כדלקמן ס"ז.
 (32) כדלקמן במאמר.
 (33) לשון הכתוב — בא יב, מט. ועוד.
 (34) זח"ג קנב, א.
 (35) ע"פ חגיגה יו"ד, א.
 (36) משלי ו, כג.
 (37) יומא כא, סע"ב. וש"נ.
 (38) שבת כב, ב. וש"נ.
 (39) שמואל"א כא, ז.
 (40) יומא כב, ריש ע"ב.
 (41) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קפ ואילך.
 (42) ראה ברכות נו, סע"א. תענית ז, סע"א. חגיגה יד, א. ב"ק יז, א. וש"נ. שהש"ר פ"א, ב (ג). ועוד.
 (43) צפע"נ על הרמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ג. וראה גם מכתב זאת חנוכה הנ"ל (הערה 2) בהערה ד"ה עיקר. שיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה תשכ"ז בתחלתה (תו"מ חמ"ח ס"ע 383). וש"נ.
 (44) אוה"ת חנוכה (כרך ה) תתקסו, ב.
 (45) (כרך ז) תתתס, א.
 (46) שם כג, ב.
 (47) סוכה לח, ב.